Valiokunnan lausunto UaVL 9/2016 vp─ UTP 28/2013 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Valtioneuvoston selvitys Suomen kansallisen toimintaohjelman toimeenpanosta; Naiset, rauha ja turvallisuus

Valtioneuvostolle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys Suomen kansallisen toimintaohjelman toimeenpanosta; Naiset, rauha ja turvallisuus (UTP 28/2013 vp): Jatkokirjelmä UTPJ 27/2016 vp—UTP 28/2013 vp on saapunut eduskuntaan.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- kansallinen koordinaattori Ann-Sofie Stude, ulkoasiainministeriö
- professori Helena Ranta, Helsingin yliopisto

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Vuonna 2000 hyväksytyn YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325 "Naiset, rauha ja turvallisuus" ja sitä täydentävän seitsemän päätöslauselman tavoitteena on suojata naisia ja tyttöjä aseellisissa selkkauksissa ja konflikteissa sekä edistää naisten osallistumista konfliktien ehkäisyyn, ratkaisuun ja rauhanrakennukseen.

Suomi julkaisi vuonna 2008 ensimmäisen kansallisen 1325-toimintaohjelmansa edellä mainittujen päätöslauselmien toimeenpanemiseksi. Toimintaohjelma päivitettiin vuonna 2012. Suomen kolmannen kansallisen toimintaohjelman laatiminen on käynnistynyt syksyllä 2016.

Ulkoasiainvaliokunta korostaa 1325-päätöslauselman mukaisen työn tärkeyttä. On myönteistä, että asian tärkeys on nostettu esiin niin pääministeri Sipilän hallitusohjelmassa kuin vuoden 2016 aikana valmistuneissa kehityspoliittisessa selonteossa ja ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa. Linjaukset antavat vahvan pohjan naisten ja tyttöjen aseman ja osallistumisen parantamiseksi rauhaa ja turvallisuutta edistävässä työssä. Toisaalta, kuten Suomen kansallisessa 1325- toimeenpanoraportissa todetaan, päätöslauselman toimeenpano on ollut osittain tehotonta, ja niin kansallisella kuin kansainvälisellä tasolla on entisestään panostettava 1325-kysymysten tuloksekkaaseen toimeenpanoon.

Valmis
5.1

Valiokunnan lausunto UaVL 9/2016 vp

Saadun selvityksen mukaan Suomen kansallinen 1325-toimintaohjelma on kunnianhimoinen ja laaja-alainen ohjelma, jossa jokaiselle ohjelman tavoitteelle on asetettu oma vastuuministeriö ja seurantaindikaattorit mittaamaan ohjelman toimeenpanoa suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Nykyisellään toimintaohjelman vuosiraporteissa keskitytään paljolti kirjaamaan aloitteiden, puheenvuorojen ja aktiviteettien määriä, joita eri sektoreilla on tehty. Valiokunta peräänkuuluttaa indikaattoreiden kehittämistä vaikuttavuuden arvioinnin parantamiseksi. Jatkossa on tärkeää arvioida Suomen toimien vaikuttavuutta suhteessa päätöslauselman 1325 tavoitteisiin ja siihen, miten toimintaohjelma on vaikuttanut konflikteista kärsivien alueiden naisten asemaan ja oikeuksiin.

Suomen 1325-toimintaohjelman toimeenpanoraportissa todetaan, että Suomella on YK:n ja sen jäsenmaiden keskuudessa näkyvä tasa-arvokysymysten edelläkävijän ja asiantuntijan rooli sekä lisääntyvää kysyntää yhteistyökumppaniksi. Ulkoasiainvaliokunta pitää tärkeänä Suomen vahvan aseman ja sen myötä aukeavien vaikuttamismahdollisuuksien säilyttämistä 1325-kysymyksissä. Valiokunta pitää huolestuttavina asiantuntijakuulemisissa esitettyä arviota, että Suomi olisi menettämässä edellä mainittua näkyvää rooliaan ja korostaa 1325-mukaisen työn tehostamisen tärkeyttä korkean profiilin säilyttämiseksi.

Ulkoasiainvaliokunta yhtyy vuosiraportin huomioihin naisten roolin tärkeydestä rauhanvälityksessä ja rauhanprosesseissa kestävien neuvottelutulosten aikaansaamiseksi. Valiokunta pitää tärkeänä, että Suomi jatkaa laaja-alaista työtään naisten osallistumismahdollisuuksien parantamiseksi rauhanvälityksessä. Tässä suhteessa valiokunta korostaa Pohjoismaiden perustaman naisrauhanvälittäjien verkoston (Nordic Women Mediators' Network) merkittävyyttä yhtenä tärkeänä työkaluna naisnäkökulman paremmaksi huomioimiseksi.

Valiokunta korostaa, että myös maahanmuutto- ja pakolaiskriisin yhteydessä on tärkeää kiinnittää huomiota naisten ja lasten turvallisuuteen.

Valiokunta pitää myönteisenä, että Suomi on johdonmukaisesti kiinnittänyt huomiota naispuolisten asiantuntijoiden rekrytoimiseen siviilikriisinhallinnassa. valiokunta pitää tärkeänä lisätä naisten määrää sekä YK:n että ETYIJin rauhanvälitystoiminnoissa. Valiokunta myös korostaa naisten määrän lisäämisten tärkeyttä YK:n kenttäoperaatioissa, erityisesti sukupuolittuneeseen rikollisuuteen liittyvän erityisosaamisen tarpeisiin vastaamiseksi.

Valiokunta pitää myös tärkeänä, että Suomen kansallisen 1325-toimintaohjelman mukaiseen työhön varataan riittävät määrärahat ja henkilöresurssit. Valiokunta kiinnitti asiaan huomiota myös vuoden 2017 talousarvioesityksestä antamassaan lausunnossa (UaVL 7/2016 vp).

Valiokunta korostaa Suomen kansallisen 1325-verkoston keskeisyyttä Naiset, rauha ja turvallisuus -päätöslauselman toimeenpanon edistämiseksi ja seuraamiseksi. Laaja-alaisen asiantuntijaverkoston hyödyntäminen niin Suomessa kuin kansainvälisesti tukee osaltaan Suomen 1325-edelläkävijän roolia ja auttaa identifioimaan eri konfliktitilanteisiin parhaiten sopivia kestäviä ratkaisumalleja. Verkoston kautta kansalaisyhteiskunnan ja kansalaisjärjestöjen merkittävä osaaminen ja kontaktit naisten oikeuksien ja aseman edistämisessä saadaan mukaan 1325-tematiikan mukaiseen työhön.

Valiokunnan lausunto UaVL 9/2016 vp

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Ulkoasiainvaliokunta esittää, että valtioneuvosto ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 23.11.2016

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Matti Vanhanen kesk
varapuheenjohtaja Pertti Salolainen kok
jäsen Sirkka-Liisa Anttila kesk
jäsen Paavo Arhinmäki vas
jäsen Tiina Elovaara ps
jäsen Pekka Haavisto vihr
jäsen Susanna Huovinen sd
jäsen Seppo Kääriäinen kesk
jäsen Aila Paloniemi kesk
jäsen Antti Rinne sd
jäsen Veera Ruoho ps
jäsen Alexander Stubb kok
jäsen Lenita Toivakka kok
varajäsen Ilkka Kanerva kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tiina Larvala